

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociațiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

Abonamentul se
face - numai pe cate
1 anu întregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domnii co-
lectori.

Nr. 6.

Brasiovu 15. Martiu 1876.

Anulu IX.

Sumariu: Cuventulu Misteriu si derivatele sale. — Mocanu. — Documente historice din 1848 et 1849. (Urmare) —
Lupt'a între scól'a germana si francesa in Romani'a. Discursulu B. Boierescu. — Bibliografia.

Cuventulu Misteriu si derivatele sale.

Mysteria, orum, plur.; grec. *Μυστήριον* (τό), care semnificá in religiunile idololatre: dogma de credintia neintielésa séu neesprimabile, si ceea ce s'ar potea exprime in càtu-va si prin cuventulu taina. Se mai întielegea si cerimoniile religióse, in care popii invelia si coperia acelea dogme neintielese de nimeni. In fine in sensu mai largu se dicea ori-ce lueru sacru séu santu, de ex. „*Στέμματος μυστήριον*“ adeca san-tele cununi. Anticii romani inca avea câteva servitue religióse, la care potea se assiste numai adeptii, alesii. Misteria elusina, care stá sub protectiunea statului. Misteria dein Samothraci'a. Misteriele Romane. Mi-steriele dieului Bachu, interdise strinsu prin senatus consultu in a. 166 ante Chr. Misteriele spurcate ale Isidei, aduse dein Egiptu. Christianismulu a desfien-tiatu misteriele paganismului. La poporulu daco-ro-manescu au mai remasu óre-care urme de misterie antice. Misteriu, in religiunea christiana se dice totu ce se propune cá objectu alu credintiei chri-stiane. In acestu sensu doctrin'a despre ceea ce se dice in limb'a theologica Taina séu Sacramentu este doctrina despre misteriele religióse. Misteriu sa-cru, adorabile, necoprinsu. Misteriulu santei Treimi. Misteriulu incarnatiunei séu intruparei. A volí se pe-trundi in misteria, incercare desierta. A profana unu misteriu. Misterie revelate de Dumnedieu.“

Misteriu, figuratu se dice si despre operatiu-nile secrete ale naturei, precumu si despre ascunsele miscari ale ánimei omenesci, inca si despre unele midialóce prea pucinu cunoscute, care se aplica in bellele arti. „A studia, a petrunde in misteriele na-turei. A strabate in misteriele ánimei omenesci. Ori-ce arte si profesiune isi are misteriele sale,“ adeca unele apucaturi secrete, pe care cei ce le cunosc, nu le descopere bucurosu, ba inca une-ori ceru pe ele si privilegiu. Totu in sensu figuratu se mai dice misteriu ori-ce se pare ómeniloru cu totul ascunsu de simtirile loru in unele afaceri omenesci. Asia lu-mea vorbesce despre „misterie politice, misterie de statu,“ candu tóte acelea sunt numai nesce secrete, care se fienu, candu in interessulu binelui publicu, candu in contra aceluia. Asia se mai dice: Acea

crima este unu misteriu. Acelu evenimentu este unu misteriu, pe care numai tempulu ilu va revela. Nas-cerea lui este unu misteriu. Misteriu, se dice une-ori numai in batujocura, in sensu satiricn. „Ce mai atáta misteriu dein ceea ce canta passerile pe inve-lisiu. — Misteriu sioptitu de tóta lumea. — Misteriu de secaturi.“

„Misteriu, era in evulu mediu incependu camu dein véculu alu 11-lea, numele unoru piese dráma-tice, alu caroru subjectu erá luatú dein Biblia, asia, in càtu la desnodarile incurcatureloru inventate de poetu intrévenea nu numai angerii si diavolii, ci une-ori si Dumnedieu. Drame de acelea era reprezentate de calugari si de baiati, mai tardiu si de mireni, la inceputu in baserica, dupa tempuri pe strate si in piatie publice. „Misteriulu patimiloru lui Isusu Chri-stosú. Misteriulu invierei. Misteriulu santei Catarina.“ In acestu sensu se póte dice misteriu si representa-tiunea baiatiloru cu „Viffeimulu“ si cu „Craii dela Resaritu“ etc.

Misteriosu, a, adj. arcanus, a, um, mysterio-plenus, a, um. Ceea ce contine misterie, ceva sci-entia secréta, ascunsa de ochii ómeniloru, unu intie-lesu de cuvente, carele ar fi datu a'lu cunosce nu-mai la prea pucini. Se dice in sensulu seu propriu numai in materia de religiune. „Cuventele misterióse ale scripturei. Sensulu misteriosu alu bibliei. Egiptenii antici au ascunsu secretele religiunei loru sub caractere misterióse.“

Misteriosu, se dice in sensu inpropriu si despre lucruri omenesci, inse cu esplicare in parte rea, candu adeca cuventele séu faptele cuiva destepta vreunu prepusu greu. „Nu mi se pare de acestu omu, prea are portare misteriósa. Am vorbitu cu avocatulu teu, si'mi spune cá processulu vostru are ceva miste-riosu. De unde atáta avutia deintru-una-data? Prea e lucru misteriosu.“

Se dice une-ori in bataia de jocu si despre unele persóne, care spre a'si da nu seiu ce auctoritate, vorbescu in espressioni intunecóse despre ori-ce se-catura.

Misticismu, s. n. Studium mysticum; Mysti-cismus, i, (in limb'a baser.). Terminu religiosu for-matu dein grec. *Μύστης*, initiatu in misterie religióse,

precumu era intre altii acei popi, carii pe latinesce se dicu Mysta et Mystes (Ovid.). Terminu religiosu, prin care se espreme unu excessu de meditatiuni religiose, idei religiose extravagante, produse cu ajutorulu unei imaginatiuni aprinse. „Misticismulu isi are originea sa intru incordarea extraordinaria a poterloru mintei, spre a cunoaste natur'a divinitatei si a conversa cu Dumnedieu aievea, in realitate, pre catu tempu se afla omulu in viétia. Misticismulu este excessulu simtiementelorú unite cu joculu neregulatu alu fantasiei. Misticismulu insocitu de hallucinatiuni, de visiuni séu visuri fantastice, trece usioru in aberatiune mentale, in nebunia. Urmele misticismului religiosu se afla si la pagani in anticitate. Nici filosofii greciloru nu a fostu scutita de misticismu. Dein filosofii neoplatonica misticismulu s'a transplantatu si in lumea christiana. Misticismulu a facutu mare reu religiunei. Islamulu inca suferu de misticismu, cunoscutu sub nume de Sufismu.“

Misticitate, s. f. Investigatio subtilis, investigatio perversa de religione. Cercetari profunde in afaceri religiose, devotiune prea subtile si extravagante.

Misticu, a. adj. Mysticus, a, um. Terminu religiosu, care se si applica numai la lucruri religiose. Ce se crede a fi secretu nepetrunsu, misteriu cunoscutu numai unoru ómeni aprofundati in meditatiuni religiose. Sensulu misticu alu santei scripturi. Elu nu cauta sensulu literale, ci sensulu misticu.“

Misticu, se ia uneori si cá substantivu. Acestu omu este unu misticu dominatu de fantasiile sale religiose. Unu misticu visatoriu.“

Mistificare, v. a. Decipio, is, ere. Terminu modernu, adoptatu mai antaiu in limb'a francésca, de unde a trecutú in altele mai multe. A face abusu cu credulitatea unui omu simplu, a insiela pe ómeni usioru credietori, apoi a'ti bate jocu de ei. „L'a mistificatu prin vorbe dulci. A mistificatu pe intrég'a comuna lipsita de intelligentia. A publicatu sciri false si a mistificatu pe publicu.“

Mistificatoriu, a, subs. m. et fem. Deceptor, is, decepatrix, cis. Celu ce are gustu, placere si chiaru passiu de a insiela pe ómeni, pentru cá se'si bata jocu de ei. Mistificatoriu de professiune. Mistificatoriu miserabile.

Mocanu.

(Unu scurtu studiu ethnographicu.)

Homo montanus; homo ex montanis Transilvaniae; homo alpestris, incultus, homo agrestis. Omu locutoriu in munti si in specie in unele regiuni muntóse ale Transilvaniei. In acceptiunea, in care mocanu denóta munténu séu tieranu necultivatú, grosolanu, care cu portarea sa provóca la risu, ne aduce amente verbulu grecescu *Μωκωω*, me strimbu, me schimosescu, facu grimasse; imi batu jocu de cineva,

subst. *Μόκωω*, *Μωκωω* = batujocura, bataia-de jocu, cumu si *Μωκός* = batujocoritoriu; éra franc. verb. se moquer, si substantivele moquerie et moqueur. Totu in acestu sensu au si dacoromanii proverbiulu: „Nu scie mocanulu, ce este safranulu.“ Mai avemu si substantivulu femin. *Μόκα*, care se póte traduce latinesce cu mulier inepta, puella inepta vel etiam fatua. Terminu usitatu in diverse regiuni ale Daciei, si se denota prin trensula femeia ori fetitia, nu rea, nici corrupta, inse camu nauca si totu-odata lenesia. Asia se dice: Vai de ea, ce mai móca. A luatu de socia pe acea móca cu dote mare. Ce servitiu se astepti dela acea móca. De aici si verbulu mocaire, in locu de migalire. Etymologi'a póte se ne duca la semnificatiunea acésta; inse cá terminu ethnographicu Mocanu are cu totulú alta semnificatiune, careia locutorii supra-numiti asia, ii facu onóre. Mocanu este numele apellativu pentru dooe classi ale poporului romanescu dein Transilvani'a, carii locuescu in dooe regiuni diverse ale tierei. Regiunea cea mai intensa locuita de Mocani este cea mai muntósa dein partea apuséna, si s'ar potea limita prin riurile Crisiulu rapede si Somesiulu rece pàna aprópe de Clusiu, de acolo pre dein susu de oppidele Turda si Aiudu, pe de asupra cetatei Alba-Iulia (numita si Carolina, slavon. Belgradu) pàna in Murasiu spre Deva, éra de acolo pe langa fruntariile Hungariei preste comitatulu Zarandú, pe deincolo de muntii Biharea si Vladés'a, pàna éra si in Crisiulu rapede, intr'unu numeru circa de trei sute de mii de suflete. Acestu poporu, dotatu dela natura cu multe si frumóse calitati fisice si spirituali, robustu, desteptu, industriosu, curagiosu si bellicosu, fórte amatoriu de libertate, in mani'a toturorú persecutiuniloru seculari si in lipsa mare de scóle, a datu totasi natiunei romanesci multime de barbati eminenti, functionari, archierei cá Aronu, Darabanu, Alessándru Siulutiu, si totu unadata multe mii de luptatori cu armele inpumnate pentru emanciparea nationale, precumu de essemplu in anii 1784, 184⁸/₉, si mai inainte de multe ori. Ceealalta gruppa de romanii supranumiti Mocani, se compune dein locutorii comunelor cunoscute sub numele de Siete-sate numite si Sacele, situate in districtulu Brasiovului, la pólele Muntiloru dcintre passurile séu strimtorile Budieu si Temesiu, in numeru mai bene de cincispre-diece mii, lipsiti de pamentu cultivabile, inse cu atátu mai buni economi de vite, si comercianti, carii intretienu comunicatiune secularia cu Romani'a si'i dau aceste tieri mai pe fia-care anu cetatiéni fórte buni. Aici se vedu multime de tipuri atátu barbatesci, catu si femeiesci dein cele mai bine facute si mai frumóse. Spiritulu bellicosu, propriu mocaniloru apuseni, lipseste celoru meridionali; acestu defectu inse, care li se póte delatura usioru prin educatiune, ilu suplinescu multu prin barbati'a lorú, cu care au luptatu si lupta dein seculi cu elementele, pentru essistentia lorú prin munti si pe intensele siesuri ale Dunarei pàna in marea négra. Dupa tóte descrierile demne de cre-

dintia căte ni se facu despre romanii dein Macedoni'a, Thessali'a si Epiru, locuitorii romani dein Sacele au multa asemenare cu aceia; numai cătu vorbescu dialectulu nostru dacoromanescu asia de bine, precumu nu se mai vorbesce nicairi in Transilvani'a. Asia Mocanu pôte fi consideratu că supranumire onorabile pentru populatiunea romana dein cele duoe regiuni ale Transilvaniei. Mocanii Horia, Closca, si Crisianu au fostu martirii libertatei nationale. Mocanii Avramu, Iancu si protopopulu Simionu, insociti cu târnovenulu Axentiu Severu si cu campênulu Vladuti, ajutati de viceprefectii si tribunii loru, au salvatu onórea armeanloru romanesci. Una parte a mocaniloru apuseni cultiva minele de aur si de argentu, remase loru hereditate dein epoch'a dominatiunei antice romane. Mocanu desteptu. Mocanu vigorosu. Intre mocanii apuseni se distinge una parte sub nume de Moti. Mocanii sunt calareti buni. Mocaniloru le placu vestimentele albe, tiesute dein canepa ori dein lana. Portulu mocanescu merita se fia cultivatu, că este mai frumosu decâtu multe altele. Moroiinii inca sunt unu ramu de mocani, si se distingu numai in portu, ocupa tienuturile muntelui Buceci.

Documente historice din 1848 et 1849.

(Urmare.)

48. a) Adressa infruntatória a Secuiloru dein Treiscaune catra br. Ant. Puchner.

Háromszék állandó Bizottmányának Erdélyi Főhadi parancsnok Báró Puchner ő nagyméltóságához intézett Irat másolata.

Katonai Főparancsnok altábornagy B. Puchner Antal Ur ő nagyméltóságának.

Székünk kebelében nőttön nő az ingerültség azon minket körül szárnyaló hirre, mintha Erdővidékre és Háromszékre sorkatonaság, ennek kíséretében álló rendetlen csorda néppel betörni akarna, és megtámadandná polgáraink élet és vagyon bátorságát. És azt beszélük, hogy Excellenciád rendletéből!

Előttünk megfoghatatlan, ezt fel nem tehetjük, hogy ily rendelkezés Excellenciádtól jöhetett volna. — Egyáltalába nem, mert ok nélkül oly hazafi mint Excellenciád ily intőzkedést nem tehet.

Igen mi hivei vagyunk a' koronás Királynak utolsó csep vérig, hivei egy általa megerősített Törvényeknek, és a' törvényesség teréről se hogy lépni nem akarunk, nem fogunk. És ha felütjük Törvénykönyveinket, megvizsgáljuk cselekményeinket, így ált, és nem máskép. Legyen bíránk Isten, és világ, és Excellenciád mint pártatlan hazafi.

Székünk kebelében tökéletes rend, a személy és vagyon bátorság védve, ernyedetlen engedelmeség polgári és katonai Tisztségeink irányában, és elegendő erő megőrizni mind ezeket, s midőn Excel-

lenciád maga is azt mondá, hogy az alkotmányos szabadság és rend érdekében fog működni, idvezeljük mint ilyet, s világosan felhivtuk katonaságunk Ezredeseit is, hogy a rend, az alkotmányos szabadság, az ország öszves bátorsága érdekében fentálló Törvényeink értelmében velünk s polgári tisztviselőinkkel egyetértve, mi ezt ohajtjuk, hogy legyen rend, a haza és a király nevében segedelmezzék Excellenciádot.

Ok tehát egyáltalában nincs mi hozzánk, e békés Szék polgárai kebelébe sorkatonaságot, annyival kevésbé Oláh népességet küldeni. És mert nincs ok, és ok nélkül logice semmi sem történhetik, hisszük lehetetlennek ama szállangó hirt. Mivel azonban az érintett hir kedély lázítólag járta székünköt, s ingerültséget okozott, ezen ingerültség lecsillapítására más utat nem látunk, mint tisztelettel felkérni Excellenciádot, méltóztatnék értesíteni minket igazé az, hogy sorkatonasággal és Oláh népességgel intéztetett székünk megtámadatni, és ha igen, miért?

Bár mi törtéyen, miután székünk hive a Koronás Királynak, tisztelője az általa szentesített törvényeknek, őre a rendnek, imádója polgári és katonai kormányának, ha még is megtámadatnék, Isten és világ előtt felelőse lesz a megtámadó a polgári háboru iszonyaiért. Háromszék állandó Bizottmányának S. Szt.-Györgyön November 12-én 1848 tartott üléséből.

Horváth Albert,
Főkirálybíró.

b) Aspra infruntare a baron. Puchner.

Másolata azon Cs. Kir. Főhadiparancsnoksági Rendletnek, mely 1848-ki November 16-ról 1658. Q Előnöki szám alatt a Brassai Cs. Kir. katonai, városi, határszéli, s várbeli parancsnoksághoz bocsátatott.

A Brassai Császári Királyi katonai parancsnokság folyó évi November 13-káról fölterjesztett jelentése s annak ide visszatoglalt záratékai tartalmaként, Háromszéknek öt küldöttjeiből álló azon követsége, mely az ottani székrendek nevében az ide szintén visszazárt írásbeli nyilatkozatot nékem személyesen átadandó Brassóba jött vala, ottan előlegesen vissza tartoztatott, mig eziránti utasításom oda érkezendett.

Az ezen Szék rendei által nékem aláterjesztett Irat szorossabb áttekintése után, megbizandónak tártam a Határszéli Parancsnokságot, miszerént a nevezett követséget e végre külön maga elejébe idézve, annak a fennérintett záratékok vissza adása mellett, nevemben következő szó szerinti választ adjon:

Háromszék, melynek nemessége régolta forradalmi csélszövetek gyűlőhelye, s izgatási ármányok gyúkeble volt, közelebbről, kivált miólta az Uzoni események a székely fegyver becsületét elannyira megbélyegezték, oly iránynak adta magát át, mely sem a Király szándokával, sem a jőzanon fölfogott Honjólétivel össze nem férhető.

Épen ezen Szék kebeléből, nevezetszerént az ottani nemesség, némely reformatus Papok és hamis lelki Jógászok útján indult s terjedett a többi Székelységnek elvetemülése.

Nem szükséges amaz igen is közismeretű Lázítókat névszerént kijelelni, kik hol nyilván hol alattomosan a lassanként előkészített gonosz czélatok létrehozásában munkások valának. Különösen azon álfogások s alacsony eszközök előttem fedve épen nincsenek, melyeket az ottani nemesség, s a többi pártok, a Császári Királyi Határszéli Intézet megrottására fölhasználtak, a határszéli fegyveres nép mesterségesen ki számított elámitások s hamis előtűkrözések által megvesztegetésére, izgató érdekeik mellé s csendzavaró irányaikhozi eltorozására.

A budapesti törvénytelen rémkormány zsoldossai épen ezen Szék kebelében találtak legmelegebb sympáthiakra, s pártoló elfogadásra.

Midőn ama bujtogató Berzenczei, mint bizonyosan tudom, egyenesen a volt magyar ministerium megbízásai ellenére önkényéből s hatalmából, sőt, mi bünsúlyát igen nehezíti, a Király szentséges nevében, a székely nemzet fegyveres közgyűlését Agyagfalvára egybe csődíteni merészelt: Háromszék volt az, mely ezen törvénytelen a Királyi jog gyakorlatát lényegesen érdeklő, és szentségtörő kézzel megferdítő gyűlekezeti létrejöhetségét nem csak főleg pártolta, hanem különös és valóban jogszerűbb tárgyat igényelhető lelkesedéssel elő is mozdította, sőt e veszedelmes és rossz dolog kivitetere, mely Erdély jelen szomorú állapotát nagyobb részint eredményezte, mindenféle erőszakos, fenyegető s rémitő eszközöket felhasználni nem kételkedett.

Épen Háromszék gyűlése főhelyén az ottani Hatóságok szemei alatt történt az, hogy a székely határszéli katonasághoz közérdeküleg intézett, s jól szándokolt Fölszólításom a postáról vakmerően elkoboztatott, csak hogy a forradalmi párt czélul kitűzött tovább haladása atyai intésem által meg ne gátoltassék a székely józanabb értelmű határnép fölvilágosításában s oktatásában.

Ugy mindenen felett Háromszék tartozik azon párthoz, mely a Király s e hon Fejedelme által kinevezett, s rendelt Főhadiparancsnokságot föl nem fogható vakmerőséggel s valódi eszmefogyatkozottsággal Agyagfalván eltöröltnek nyilvánítani merészelt, a székely határszéli fegyveres népet ezen Cs. Kir. Főhadiparancsnoksággal minden viszonyból erőszakosan kiragadni, attól végképpen elszakasztani törekedvén; — mind oly tények, melyek nyilvános forradalmat, felforgatást, s tiszta Felségsértést foglalnak magokban.

Ily tagadhatatlan tetteges előzmények után, meg nem foghatni, miként üzheti Háromszék nemessége, előttem fekvő iratában, szemtelenségét egész azon pontig, hogy még mind azon régolta lehasznált Kossuthféle modorban, melyel ezen pártütőnek Magyarországon ámitásokat terjeszteni csak ugyan elég-

szer sikerült, oly hangú biztosítékait nékem előtűkröztesse, mintha Háromszék a Királynak hiven hódolni, az általa szentesült törvényeknek engedelmeskedni, s azok teréről eltávozni sehogy sem kívánna, — miután minden a székely határszálen fennállott Intézmények épen a király tudtán s helybehagyásán kívül összetéptek s leromboltattak.

Ugyan lehet'e valakit elannyira vaksággal megütöttnek képzelni, ki a fenn idézett cselekedeteket olybá magyarázza, mint hiv alattvalóknak törvényes tetteit?!

Avagy talán több mint száz román falúk! czél nélküli elpusztítása s megsemmisítése, és kiváltképen Szász-Régen, az iparműves mezőváros gyalázatos leégetése, ottan az Agyagfalvi főleg Háromszékből fegyveresen kiállott székely csoportok által száznál több mind két nembeli fegyverzetlen lakosok gyáva leölése, mikor e helység magát önkéntesen megadva megkiméllést annál méltóbban igényelhet vala, mivel épen akkor a Fejedelemiránti igazi hivségét, s hódolatát tanusította, és ily vad bosszút szomszédjai semmiképeni sértése által maga ellen föl nem ingerelt vala: valyon a székelység között fennálló törvényes rend jeleit, vagy a Király iránt ottan divatozó engedelmesség s hódolat jellemét viselőknak fektessenek?!

Igaz, hogy f. é. October 18-rol i fölszólításomban ugy nyilatkoztam, hogy az alkotmányos szabadság és rend érdekében kívánok föl lépni s működni, de az alatt korántsem érthető azon rémrendszer, melynek szellemében a budapesti kényuralmas pártkormány a közjót kezeli, s melynek mintáját Háromszék kerülete fegyveres kézzel magáévá vallani mit sem ártallott.

Eltelt már az ideje a sok szép hizelgő álszavaknak, a kétszinű — s kétértelműségnek; — tiszta s világos cselekedetekre, való s igazságos tényekre vagyon most szükség annak bébizonyítására, ha valyon hive e valaki a Fejedelemnek, és az ő kormányának, vagy sem?

Ugyan azért Háromszék rendeinek felettébb általános bizonytalan sőt illetlen kitételekbe is foglalt f. é. November 12-kérol i azon előterjesztése, mely csak is fennebbi czélatom némi üdvözlésére s azon biztosításra szoritkozik, hogy az ottani katonaság Ezredessei föl kértettek légyen, miszerént a köz rend és az egész hon bátorsága érdekében a polgári Tisztséggel egyetértve nékem segedelmezésül légyenek: engem telyességgel ki nem elégithet, hanem világos és himzetlen nyilatkozatot várok beküldendő az iránt, hogy Háromszék közönsége, nemessége, s egyéb járuléka f. é. October 18-kérol i fölszólításomat feltétlenül elfogadjaé, s annak magát alája vetié vagy sem?

Ily határozattan s őszintén véendő nyilatkozat hiányában, azon pártnak, mely eddig elé az ország csendje s rendje, ugy ő Felsége parancsainak ellenére működött, és személyemben a Császári s Királyi Felség által béiktatott tartományi Főhadiparancsnokot

elismerni nem akarta, sem semminémű küldöttségét elnem fogadhatom, sem pedig azon rendszabályoknak, melyek a Császári Királyi Hadsereg és Szász-Régen mező várossa a székelyek által elsőbben s forradalmilag merényelt megtámadásával következtét fölhevására a Császári Király katonaságnak, általam a fegyvert ragadott lázadás elnyomására, és az ország békítésére szükségeseznek találtattak, más iránt nem adhatok.

A bűn súlya csak azokat érdekelheti, s fogja érdekelni, kik az ily forradalmat fölidézte, annyi pusztításokat már is okoztak, és a törvényes rend s engedelmesség ösvényén járni máig is vonakodnak.

Mi az ottani katonaságot s annak parancsnokait illeti, azokkal mindaddig míg rendeleteimnek magokat feltétlenül alá nem vetendették, s köteleességeikhez vissza nem térendettek, semmi tekintetbeni közlekedésbe nem léphetek, nem a Szék tisztsége hanem a Császári Királyi Főhadiparancsnokság lévén azon Hatóság, melytől rendelkezéseiket vehetik.

Csak ezen föltételek az utolsó pontig való teljesítése után leszen a további közlekedés eszközhető.

Végtére el nem titkolhatom azon sajnos érzést, mely keblemet a határszéli székely nép iránt eltölti, midőn látom, hogy nem csak az ország pusztulására, hanem tulajdon romlására is elcsábítatott, egy ármányos forradalmi párt által az igazság s törvényesség ösvényéről eltérítetett, Fejedelmének valóságos perancsai ellen fellázítatott; — mert a közveszedelem mely alatt ezen Nagyfejedelemség jelenleg nyög, minden pusztításaival s irtózataival együtt csak is azon erőszakosan s rémitő eszközök által egybe csődített Agyagfalvi fegyveres székely gyűlésnek tulajdonítható, mely egyenesen a Király — általom igen is jól ismert — szándoka s akarata ellenére, csak is ezen kárhozatos fölforgatási ármány érdekében tartatott, s melynek elmaradásával az oly igen kívánatos köz béke, és azelőtti csend és rend e honban minden bizonnal fenttartható lesz vala.

49. Prochematiune catra toti Preotii si lacuitorii Comitatusui Cetatii-de-Balta fie de ce Religie si Natiune.

Excelentia Sua Inaltulu Feld-Marsial-Laitenant, si Generalu-Commandante in Ardealu Anton Baron de Puchner, carele in $\frac{18}{6}$ Oct. a. c. au luat in mâna frânele ocârmuirii a acestia Tieri in numele Inaltiatului nostru Imperatu constitutionalu Ferdinandu I., după ce officialii ordinarii ai Comitatusui Cetatii-de-Balta si-ar fi parasitu Posturile Suale, — ca Comitatu acestia se nu remâie fără Capetenie credincioasa, cu data din 17. Noemvr. a. c. Nrii 4543 si 4575, 4576 si 4607 pre noi, adeca: pe Cesareo Regiulu pensionatu Capitanu Carl Commendo ca Administratoru, si spre implinirea lucrurilor trebuinciose, adlatus pe Parochulu din Mosna Stephanu Ludvig Roth

si pe Protopresbyterulu din Mediasiu Stephanu Moldovan — provisorie neau insarcinatulu cu Administratiunea acestuia Comitatu.

Deci prin acésta ve intimpinamu si ve incunoscintiamu pre toti credinciosii supusi ai Maiestatii Suale Inaltiatului nostru Imperatu Constitutionale Ferdinandu I. si Romani, si Sasi, si Magiari, carii lacuiti acestu Comitatu, ca pre noi, ca pre prepusii vostri se ne cunosceti, si cu cuvénita ascultare se ne cuprindeti.

Si ca se sciti de ce se ve tîneti, acum mai nainte de tóte ve indatoramu si ve poruncimu:

1. Ca persóna fiecui, ori de ce natiune si religie va fi — de va fi si dusmanulu desarmatu — se nu o vatamati, nici avereá altuia ori sub ce pretestu se nu vi o insusiti, fara numai candu veti avé dreptu pe cale legiuita.

2. Ca ori ce prin turburarea timpului din dilele trecute ati luatulu dela altii, aceea inaintea comisiuniloru legiuite dela noi spre sequestrare trimitiende se intórceti indaraptu, si pana atunci tóte celea luate sub a vóstra grisia se nu le prapaditi; si

3. Dela vestirea acestia porunci, asia se ve purtati de aci incolo, càtu si lui Ddieu, si Inaltiatului Imperatu, si prepusiloru vostri se fiti placuti, ca asia se ve faceti vrednici de libertatea vóstra; altmintrea:

4. Totu acela carele va indrasni a lucra din protiva, fara intardiere legiloru militaresci se va supune, si cu celea mai aspre pedépse se va canoni.

Si fiindca administratiunea acestui comitatu potestese officiali mai multi, carii vinu de a se pune preste acestu comitatu: asia, mai nainte de a pasi la acestu actu asia de momentosu, prin acesta de odata convocamu pe 22. Nov. (4. Dec.) a. c. pe toti intelligentii ai acestui comitatu din tóte natiunile, intre carii cuprindemu anume, si pe totifostii officiali ai acestui comitatu, carii nu si-au vatamatulu credinti'a catra Inaltiatulu Imperatu, ca se ne consultamu cu densii despre lucruri interesante pentru comitatulu acesta.

Asisderea renduimu, ca toti preotii locuriloru, si romani si sasi, si magiari dinpreuna cu betranii sateloru se numere cu tóta acuratiea si dreptatea, câte familii se afla in satu, si câte suflete tóte chilinu chilinesce din fiesce care natiune, si acelea dupa forumulariulu aici alaturatu se le inscrie, si preotii cu betranii satului se le subscrie, si acésta scrisóre pana dumineca ce vine, care cade in 21. Nov. (3. Dec.) se le trimitia la acestu pretoriu in Cetate de Balta acum aflatoriu.

Apoi la fia-care satu, cum va sosi acésta prochematiune, fonogiulu satului cartile de dare, si de ilisiu tóte se le aduca cu graba incóce, spre a lamuri statulu acelora.

Mai pre urma indatoramu pe preotii si deregatorii sateloru, ca cumu voru primi acésta proclamatiune, se o improtoceleze din cuventu in cuventu, si adunandu comunitatea se o cetésca serbatoresce, si

acésta prochiematiune cu tóta graba zioa si nóptea se o espeduésca, insemnandu pe dosulu ei vremea primirii si a espeduirii, indatorinduse satulu celu mai de pre urma a o aduce incóce.

Datu din sesiunea administratiunei in Cetate de Balta ¹⁴/₂₆ Nov. 1848.

Carolul Commendo,
c. r. capit. si administratoru prov.
alu comitat. Cetatei de Balta.

Stef. Lud. Roth,
ad Latus.

Stef. Moldovanu,
ad Latus.

(Va urma.)

Lupt'a între scóla germana si francesa in Romani'a.

Sunt vreo optu ani de dile, de candu in Iassi s'au infiintiatu o noua scóla literaria si politica, care 'si propusese cá prin o noua directiune, nu se rivalisedie, ci se paralisedie, si déca se va potea, se nimicésca cu totulu scól'a francesa, care de dieci de ani prinsese radecini adenci si puternice in Romani'a. Optu ani de dile au facutu propaganda, au recrutatu adepti si' si au preparatu acea scóla terenulu de lupta, pàna ce reusi se védia pe capulu si conducatoriulu seu ajunsu la putere, in persón'a fostului ministru de culte si instructiune d-lu T. L. Maiorescu. Dara caderea acestui ministru si prea interesantele desbateri ce au urmatu asupra noului seu proiectu de instructiune, atátu in camer'a deputatiloru, càtu si in senatulu Romaniei, au fostu de natura a proba inpotenti'a si incapabilitatea asia numitei „nouvei directiuni“ facia cu puternic'a influentia civilisatória a spiritului neolatinu, representatu prin scól'a francesa. Nici spatiulu, dara nici tendinti'a acestei foi nu ne permite se ne ocupamu cu de amenuntulu de fasele luptei ce au avutu locu între curentulu germanu si francesu. Ne vomu marginí deci numai a constata, cà scóla francesa a invinsu, si cà nou'a directiune precum se potea prevedea, a fostu trantita intr'unu modu la care campionii sei nu se asteptá. Cu tóte acestea credemu a face o placere cetitoriloru nostri, reproducendu in colónele acestei foi, celu pucinu memorabilele discursu alu fostului profesor, directoru si ministru d-lu B. Boerescu, in totu cuprinsulu seu. O facemu acésta cu atátu mai multu, de óre-ce interesantele discursu alu renumitului oratore, este nu numai fórté instructivu, dara este si cea mai nimerita caracterizare a nouei directiuni, liberu de ori-ce feliu de invective si personalitati si la inaltimea obiectului despre care tractédia.

A. B.

Éta deci dupa „Pressa“ acelu discursu tienutu in siedinti'a din 6. Februaru a. c. in camer'a deputatiloru:

D. B. Boerescu. — Domniloru! Voiu cauta se fiu càtu mai scurtu si mai precisu, spre a nu ve obosi multu.

Este lesne, domniloru, de a procede cá dn. Maiorescu,

de a espune adeca cateva teorii, dein care multe sunt fórté adeverate, de a relata cateva rele isolate, care potu esista in natura, si apoi a trage dein tóte aceste nisce consecintie silita la unu faptu strainu, si mai alesu a indica remedii nepotrivite la reulu de care se plange! Este comod, domniloru, a arata abuserile ce se potu face cu o institutiune, pentru a se trage apoi consecintie, care nu se aplica la cestiunea care este in discussiune, si care, déca s'aru aplica, ne aru duce la rezultate cu totulu contrarie de ceea ce voimu! Tóte acestea, domniloru, suntu lesne si comode; dara nu suntu juste, nu suntu de locu salutaríi.

D. Maiorescu a vorbitu fórté frumosu asupra principiiloru generale, care trebuie se domine intr'o societate. Prea bune suntu tóte acestea; nimeni nu le contesta. Dara ce au a face cu cestiunea de fatia a cursuriloru ce trebuie se fia intr'o facultate?

Dn. Maiorescu a mai facutu istoriculu unei scole, a lui Barnutiuj dein Moldov'a, si ne-a espusu relele doctrine ce dupa opiniunea d-sale are acésta scóla. Mi-a aducu aminte, cà suntu acumu cativa ani, dumnealui a mai facutu aceeași espunere; atunci, ca si acumu, amu condamnatu cu totii asia doctrine. Dara vorb'a este, ce are a face acésta, cu cestiunea de fatia? Ce relatiune directa au tóte acestea cu consecintiele ce voiesce se traga d-sa?

Noi admitemu doctrinele autoritare pe care le-a espusu d-sa; cutare principie suntu necesarie pentru esistenti'a unei societati. Mergu mai departe; se admitemu cà cutare doctrine ale cutarei scóle suntu rele, cà cutare profesorulu au abusatulu chiaru de aceste doctrine. Ce a esitu de aci? Póte esi cà si sciinti'a este rea, cà si cutare cursu na trebuie se fia obligatoriu, ci numai facultativu?

Ce relatiune directa póte esistá între utilitatea unei sciintie si între necapacitatea celui ce preda acea sciintia? Trebuie se condamnamu sciinti'a, dein caus'a relei sale predari?

Dara, domniloru, nu este destulu a indica unu reu si a'lu atribui indata unei institutiuni; trebuie se vedemu si déca acesta este caus'a lui, si déca i-amu gasitu adeveratulu seu remediu.

La noi mai tóte institutiunile suntu noue; opiniunea publica abia acumu începe a se forma. Déca indata ce vomu vedea unu abusu, ne vomu grabí a'lu atribui unei institutiuni, si a cere desfiintierea ei spre a remedia, nu vedeti unde amu ajunge? Amu ajunge a retací spiritulu publicu; si a mari reulu in locu de a'lu miciora.

Nu este destulu a emite nisce bune principie sociali; trebuie a avea si o sistema rationabila spre a le aplica. Dn. Maiorescu v'a espusu sistem'a sa; v'a aratatu cumu crede d-sa a combate relele ce potu esista. Eu nu potu priimi, eu credu gresita sistem'a d-sale. Eu nu credu cà remediulu indicatu de dumnealui va isbutí vreodata a face se dispara abuserile ce v'a semnalatu cà se potu comite la noi. Eu credu, dein contra, cà piin asemenea remediu s'aru agrava reulu ce s'a aratatu; si cà, nu numai n'ati apara dinasti'a séu regimulu ce domina, ori principiele autoritarii ce trebuie se esiste intr'o societate; dein contra, aplicanduse sistemulu nouei directiuni ce vi se recomanda, a'ti sdrunciná séu a'ti slabi aceste principii. (Aplause.)

In adeveru, domniloru, ia se luamu lucrurile astu-feliu

cumu suntu in practica, si se le examinamu cu recéla. Mai antaiu, trebue se constatamu că in facultatea noastră juridica, că si in totu invetiamentulu nostru, domina sistemulu francesu. Acesta este unu adevéru, pe care nimeni, nici dn. Maiorescu nu'lu pôte contesta. Unu altu adevéru este, că tôte gradele instructiunei publice suntu legate intre densele, si formédia o armonia asia, in cătu efectele unui gradu se suporta la celalalte. Nu potemu dara se avemu unu sistemulu in instructiunea secundaria si unu altulu in cea superióra; că-ci atunci nu aru mai fi armonia, atunci aru fi se desorganisamu instructiunea. La noi astadi domina sistemulu francesu, nu numai in instructiunea superióra, dara si in cea secundara. Acestu faptu este fôrte vechiu, si nu se pôte contesta. Nu am poté dara astadi se introducemu sistemulu germanu in instructiunea superióra, pe candu sistemulu francesu aru continua se predomine in cea secundara. Acésta nu ar fi logicu.

Asia dara, primulu principiu este mantienerea unitatii sistemului in tôte ramurile instructiunei.

Unu altu principiu este, că in facultatea de dreptu, că si in altele, suntu doue graduri de titluri: gradulu de licentia, care este partea mai restrinsa si mai practica a studiului; si gradulu de doctoratu, care coprinde studiile mai abstracte si mai aprofundate ale sciintiei. Asupra naturei si diferentiei acestoru doue graduri de studiu, dn. Al. Lahovari, doctoru in dreptu si ministru alu justitiei, s'a esplicatu fôrte corectu, că unu omu specialu. Se'mi permita numai dn. Maiorescu a'i spune si eu, care suntu doctoru in dreptu alu facultatii dein Parisu, că se încéla prea multu candu dice, că in scól'a francesca predomina, in studiulu dreptului, mai multu metod'a analitica, adeca analis'a numai a articoliloru din legi. Acésta, pana la óre-care gradu, este adevératu pentru licentia, dara si acolo sintes'a jóca unu mare rolu, si acolo profesorii discută controverséle si se ocupa de principiile generali ale sciintiei. Inse se întielege, că intr'unu studiu positivu si destinat mai multu a forma ómeni practici, analis'a articoliloru jóca unu rolu insemnatu. Candu inse este vorb'a de doctoratu, atunci sciinti'a se urca, in Franci'a, că si aiurea, la o mare inaltime abstracta. Se încéla dn. Maiorescu candu crede, că in Franci'a nu se facu studii profunde asupra sciintiei dreptului in sine; ele se facu, inse numai de cătra aceia cari devinu doctori in dreptu.

Dara nu toti voru se aprofundeze sciinti'a acésta. Studiulu dreptului produce nu numai advocati, ci magistrati, administratori; ea este înca necesaria ori-carui omu voiesce se'si administreze cu inteligentia starea sa. Ei bine, pentru acesti ómeni — si cari suntu cei mai numerosi — licenti'a este destula, adeca studiulu stiintiei, mai alesu in modu analiticu.

Principiile generali ale sciintiei, raporturile sale cu alte sciintie trebue se se cunósca si de cătra cei ce se oprescu numai la licentia, si de cătra doctori. Dara de aci nu urméza că este de o utilitate practica, indispensabila, că unu licentiatu se se ocupe prea multu cu controverséle, cu studiulu pe largu alu dreptului romanu, cu filosofi'a si istori'a dreptului. Acestea suntu parti necesarie pentru doctoratu, pentru cei ce se dau sciintiei, pentru cei ce voiescu a deveni profesori.

Déca in Germani'a se da o mai mare desvoltare stu-

diului dreptului romanu, este că acolo lipsesce înca unu codice de dreptu privatu, si se studiéza mai multu că unu dreptu viu. La francesi inse, dreptulu romanu se studiéza numai sub punctulu de vedere istoricu, că istoria, că sorginte numai a dreptului viu. Numai cei ce voiescu a avea titlu de doctori aprofundéza mai multu acestu studiu. La noi, cari avemu tôte drépturile codificate, acestu studiu nu pôte fi decátu totu astu-feliu.

Dreptulu administrativu si publicu, că si economi'a politica, facu parte din studiile positive, cari compunu licenti'a. Aceste studii trebue se faca parte esentiala din cunoscintiele ce e datoriu se aiba unu licentiatu; si prea puçinu ne pasa déca metod'a dupa care se predau este analitica séu sintetica. Ce are a face un'a cu alt'a? Ce amestéca dn. Maiorescu doue lucruri straine unulu cu altulu?

Credu, domniloru, că amu probatu, că si in sistemulu actuale alu facultatiloru suntu doue graduri de studii: unulu analiticu si mai practic, care este gradulu licentiei; altulu mai abstractu si mai aprofundatu, care este gradulu doctoratului.

Odata dara ce acésta distinctiune exista si in sistem'a francesca, asia cum o doresce dn. Maiorescu, de ce aru voi d-lui se substitue, in instructiunea superióra, sistem'a germana celei francesce?

Mai antaiu amu probatu că acésta nu aru fi logicu; că-ci aru fi a imparti invetiamentulu intre doue sisteme. Dara mai adaogamu: acésta aru fi posibilu, aru fi utilu?

Domniloru, se luamu lucrurile asia cumu suntu. Nu numai scólele nóstre suntu in generalu organizate dupa sistemulu francesu; dara si tóta legislatiunea noastră, tóta educati'a, tóta civilisatiunea noastră. Mai noi toti suntemu crescuti si instruiti dupa sistemulu francesu. Acesta este unu faptu positivu. A mai cauta motivele, causele acestui faptu, este de prisosu: pôte că comunitatea originei, pôte că inlesnirea pentru noi a studiului limbei, pôte că ori-ce alte cause au facutu că la noi sistemulu francesu a predominatu.

Mai este si altu-ceva. Este cunoscutu că limb'a, că si ideile francesiloru suntu mai precise, mai clare. Pre cătu germanii suntu abstracti, pre atátu francesii suntu practici. Ei profita de abstractiunile celebre ale germaniloru, si le dau o forma concreta, adaptandu-le la trebuintiele practice ale vietiei. Avendu si noi aceeaasi origine cu francesii, nu este de mirare că se întielegemu mai lesne ideile lor si se fimu mai multu atrasi spre form'a lor de a cugeta.

Apoi, fiindu vorb'a de legislatiunea positiva, nici nu poteamu avea mai bunu modelu de a imita. Precumu in filosofia si in inaltele sciintie abstracte germanii suntu cei dintai, asemenea-si francesii ocupa primulu locu in legislatiunea positiva. Nimeni n'a reesitu mai bine că densii in codificarea legiloru. Nu numai noi, ci tôte natiunile ii imitéza in acésta materia. Italianii in reformarea legiloru lor de acumu, iau de modelu pe francesi. Condiéa lor civila este luata dupa cea francesca, cu perfectiunile negresitu ce tempulu si esperienti'a au indicatu.

Acésta inse nu va se dica că nu imprumutam si dela germani aceea ce au mai bunu. Asia, d. e. germanii au isbutitu mai bine in materii penali; ei au celu mai bunu codu penalu. Ei bine, si noi amu imprumutatu o mare parte din

codulu nostru penalu din celu prusianu. Asemenea amu facutu si cu legile militare. Asemenea multe legi amu imprumutatu si dela Belgi'a.

Amu luatü dara binele si dela alte natiuni, macaru cá norm'a organisarei nòstre a fostu sistemulu francesu.

Venindu acumu la cestiune intrebamu: bine este se escludeti d-vòstre din studiile obligatòre ale licentiei cursurile de dreptu administrativu si de economi'a politica, si in loculu loru se puneti encicopedi'a dreptului? Eu dicu cá nu este bine. Spre a ve convinge despre acésta se esaminamu mai antaiu necesitatea in sine de a se predá aceste doue cursuri in facultatea de dreptu, si apoi vomu vedea déca prin suprimarea loru s'aru afla remediulu spre a se lecuì relele ce v'a aratatu dn. Maiorescu.

Domniloru, nu uitati cá facultatea de dreptu, este menita se dea tierii, dupa cumu se recunòscé si prin proiectu, advocati, magistrati, impiegati administrativi, adeca, prefecti, subprefecti, primari, financiari etc. Pèntru cá se póta esercita un'a din aceste profesiuni, le este destulu diplom'a de licentia. Dara dupa dn. Maiorescu, licentiatii nu au nevoe a cunòsce dreptulu publicu si administrativu, nici economi'a politica.

Dara dreptulu publicu este cunoscinti'a organisarii politice a statului, a poteriloru statului; dreptulu administrativu este cunoscinti'a mecanismului functionarii poterei esecutive dintr'unu statu. Inchipuiti-ve dara unu domnu, care are o diploma de licentiatu in dreptu, care devine advocatu, ori magistratu, care se numesce prefectu ori cassariu, si care nu scie macaru cumu este organisatu statulu romanu? Ce este unu prefectu, unu subprefectu, unu consiliu judetianu? Ce raporturi se afla intre diferitele autoritati ale statului? Minunatu omu de legi aru fi acela! Escelentu functionaru aru deveni. (Aplause.)

Dara in privinti'a economiei politice! Acésta, domniloru, este o sciintia abstracta fòrte intinsa, o sciintia care tratéza despre modulu cumu se forméza, cumu se distribue si se consuma avuti'a. Nimeni nu pretinde cá unu licentiatu séu chiaru unu doctoru se o cunòsca profundu. Dara este neapratu cá unu licentiatu se aiba macaru ceva notiuni despre acésta sciintia. Acésta sciintia este o introduciune la sciinti'a financeloru si póte servi spre a apará pe multi tocmai de ból'a functionarismului, de care se plangea cu cuventu dn. Maiorescu, si noi toti. Apoi voiti cá unu licentiatu in dreptu se nu poseda nici macaru elementele acestei sciintie, aceste elemente atátu de folositóre ori carui cetatianu?

Dn. Maiorescu a pusu in proiectulu seu ca, pèntru doctoratu, se fia unu cursu pèntru finantie. Lucrulu este prea bunu. Dara crede óre dumnealui cá unu teneru va pri-cepe bine unu cursu de finantia, déca mai inainte nu va avea ceva notiuni de economia politica?

Asia dara, domniloru, utilitatea unui studiu de dreptu administrativu si de economia politica este atátu de mare in sine, in cátu nici cá potemu admíte cá marea maioritate a celoru ce, studiindu dreptulu, se multiamescu numai cu titlu de licentia, se nu poséda aceste cunoscintie.

Dn. Maiorescu scie bine cá in Germani'a, cá in scòlele reale séu profesionale, precumu si in tóte gimnasiile se predau elemente de dreptu administrativu si de economia politica.

Astu-feliu in cátu, chiaru in acésta patria a meditatiuniloru si a sciintieloru abstracte, s'a simtitu de multu trebuinti'a de a se predá in scòlele publice dreptulu administrativu si economi'a politica. Éru noi le-amu scòte si din facultatea de dreptu! nu amu imitá pe germani in acestu lucru bunu; si amü face contrariulu cá ei! Amu veni se declaramu in publicu, prin o diploma ce am da, cá cutare este omu de legi, pre candu lui i-aru lipsi din cunoscintiele cele mai esentiale unui legistu! Aru fi se incelamu publiculu! (Aplause.)

Se venimu acumu la o alte parte a argumentarii dlui Maiorescu.

Dumnealui nu contesta utilitatea acestoru sciintie; inse cere a se studiá numai de pucinulu numeru de studentii, cari voru se devina doctori, pèntru nisce consideratiuni locale, pèntru nisce argumente ad-hominem. Dumnealui v'a aratatu abusurile ce s'aru fi comisu de óre-cari profesori cu aceste sciintie, de necapacitatea celoru ce erau insarcinati a le predá la Iasi, si apoi, tragendu de aci consecuentie contra mai a toturoru profesoriloru, atinge córd'a simtitòre a multoru dein d-vòstre si este siguru de aplause.

Dara cestiunea nu este acésta, cestiunea este de a se sci, déca este bine séu nu, a se scòte dein studiile obligatòre ale licentiei dreptulu administrativu si economi'a politica. Acésta este cestiunea! Dn. Maiorescu ne spune cá s'a aflatu la Iasi, cutare si cutare profesori, care a facutu abusuulu cutare séu cutare, si cá acolo n'aru avea curagiulu si n'aru fi de idea a se predá economi'a politica si dreptulu publicu si administrativu. Si pèntru ce acésta? Pèntru cá tinerimea dein Iasi aru fi avutu pana acumu o rea directiune, si cá prin urmare aru produce rele rezultate aceste sciintie predate de nisce ómeni, cari nu aru fi la inaltimea misiunei loru, etc.

Dara ia se lamurimu lucrulu mai bine. Va se dica dn. Maiorescu recunòscé mai antaiu cá acésta rea directiune aru fi esistandu numai la Iasi. Dara atunci, pèntru ce suprimi aceste doue cursuri si dein studiulu licentiei dela Bucuresci? Pèntru ce si la acésta facultate le pui intre sciintiele de statu, numai pèntru doctoratu, iara pèntru licentia cá studie facultative? Déca diceti cá profesorii actuali dein Bucuresci ve inspira incredere, pèntru ce le aratati pèntru licentia aceeași neincredere, cá si la Iasi?

Potu inca se adaogu, cá chiaru pèntru doctoratu studiulu dreptului administrativu si alu economiei politice nu va deveni obligatoriu, decátu atunci candu veti complectá tóte cursurile spre a se potea da gradulu de doctoru. Candu inse o se faceti acésta? Midiulócele finantiare o se ve permita se mai adaogati inca trei ori patru catedre nuoe pèntru doctoratu? Negresitu cá nu in curendu. Pana atunci dara studiulu celoru doue sciintie atátu de utile, va fi cu totulu facultativu, si numai pèntru amatori. (Aplause.)

Pèntru doctoratu s'au pusu in proiectu mai multe sciintie fòrte necesarii, cumu: Dreptulu gintiloru si dreptulu internationalu, finantie si statistica, encicopedi'a sciintieloru de statu, si eu asi dice filosofi'a dreptului si istori'a dreptului in generalu, in care aru intrá si istori'a dreptului romanu.

Prea bune suntu tóte acestea.

Dara pèntru ce la licentia puneti cá cursu obligatoriu encicopedi'a dreptului si scòteti dreptulu administrativu si

economi'a politica? Prin enciclopedi'a dreptului ce întielegeti? Intielegeti negresitu principiile generali de dreptu, si apoi adaogati si istori'a dreptului romanu.

Dar' cine v'a tagaduitu că unu licentiatu nu trebuie se poseda principii generali de dreptu? Dar' aceste principii se predau că introductiune la dreptulu civilu chiaru; si nu este licentiatu care se nu le cunósca.

Cine ér' v'a spusu că noi nu voimu istori'a dreptului românu? Acésta istoria, in prescurtare, face parte din introductiunea dreptului, si se face chiaru cu ocasiunea interpretarei articoleloru.

Amu disu numai că istori'a dreptului românu nu este destulu de lunga, că se faca obiectulu unui cursu de unu anu. Ne vomu urca la Vasilicale, la condic'a lui Mateiu Basarabu, la a lui Vasile Lupu, si totu nu vomu isbuti a implea unu anu cu cursulu de istori'a dreptului românu. Prin urmare, eu am propusu că se se studie mai aprofundatu, in cursulu de doctoratu, istori'a dreptului in generalu, si istori'a dreptului romanu va face parte din acésta istoria a dreptului generalu. Acést'a este si logicu si utilu.

Dar' ni se obiectéza de dn. Maiorescu, că la Iasi s'aru fi facutu abusuri cu cutare sciintia. Dar' chiaru déca abusu s'a facutu cu o sciintia recunoscuta de utila, este óre logicu că dn. Maiorescu se indemne pe legislatoru, care este compusu din doue camere, că printr'o lege se suprime acea sciintia, fiindu-că altfelu s'aru face abusu cu predarea sa, de ómeni cu idei subversive? Apoi eu ilu intrebui pe d-nélui: cunósce vreo institutiune omenésca cu care se nu se fi abusat? E destulu, domniloru, a ve aduce aminte că incuisti'a s'a facutu in numele lui Christosu; si déca aru fi fostu se se urmeze sistem'a d-nului Maiorescu, trebuia se se fi condamnatu christianismulu, si se se proscie moral'a lui pentru crimele si abuserile incuistiunei? . . . (Aplause frenetice).

Ce au dar' a face teoriile unoru domni dela Iasi, scól'a lui Barnutiu si a nu mai sciú cui, cu economi'a politica si dreptulu administrativu? . . . Óre gresieléle ori visurile ómeniloru potu miciora utilitatea si meritulu sciintiei? Déca vreunu profesoru va abusa de sciinti'a ce predá si aru aruncá in capulu tinerimei idei subversive, idei contr'a tronului, contr'a constitutiunei, contr'a principiiloru fundamentali ale societatiei, dn. ministru nu are de catu se'lu controleze, se'lu pedepsésca conformu legii, si déca legea nu'i da destule midiulóce spre a'si exercita acestu controlu, se le céra la camere si camerele i le voru dá! In Franci'a, domniloru, se afla inspectori generali din partea ministrului, si chiaru la cursurile de instructiune superióra; si adesea se vede inspectorulu punendu-se alaturea cu profesorulu spre a asculta cursulu seu. Apoi dupa legea nóstra ministrulu are dreptulu se védia programulu detaliatu ce fiacare profesoru face pentru cursulu unui anu. Atunci ministrulu póte érasu vedé, déca profesorulu se abate dela datori'a sa, séu va priveghia cá elu se'si indeplinésca programulu seu. Déca elu va abusa, legea dá érasu ministrului midiulócu de a'lu pedepsi, de a'lu pedepsi in sa conformu legii si dupa o judecata. Éta unu controlu eficace. (Aplause).

Asia dar' lovití abusu prin midiulócele ce ve dá legea. Déca s'ar' ivi unu profesoru, precumu a presupusu dn. Maiorescu, care aru inspira tinerimei idei subversive in

contr'a dinastiei, in contr'a formeí nóstre de guvernú, in contr'a sistemului nostru reprezentativu, negresitu că acelu profesoru va comite unu abusu de inalt'a sa misiune, si nu va fi demnu de a ocupa locul seu. Dn. ministru se useze atunci de midiulócele egale, că se pedepsésca unu asia profesoru; si eu suntu siguru că-si va aflá pedéps'a ce va merita. Pedepsiti in sa omulu; ér' nu condamnati sciinti'a. (Aplause). Se nu credeti că opriti abusu prin sistem'a de a suprime sciinti'a! Că-ci atunci unde mergemu? Ce felu! Numai cu dreptulu administrativu si cu economi'a politica se potu comite abusuri?

Dara ele se potu comite si cu istori'a dreptului, pe care-dn. Maiorescu o lasa la licentia. Asia dara, pentru că profesorulu de istori'a dreptului a propagatu in cursulu seu idei subversive, se desfiintiamu cursulu de istori'a dreptului? Dara asemenea abusuri se potu comite si cu alte drepturi séu sciintie, si cu dreptulu comercialu, si cu celu romanu, si cu filosofi'a dreptului, ba póte la alte facultati, si cu sciintiele positive; aidemu dara, se suprimamu tóte aceste sciintie pentru a impedece abusu? (Aplause). Unde ne-amu oprí?

De ce dela facultati se nu treceti si la gimnasii? In gimnasii suntemu siliti a pune cursulu de istori'a univérsala, cá si de istori'a tieriei. Dara éta profesorulu respectivu pentru aceste sciintie, că abuzéza de misiunea sa si propaga ideile cele mai subversive.

Intrebu pe dn. Maiorescu, avea-va curagiulu cá se vina se propuna, potea-va oprí acestu reu si suprimarea cursuriloru de istoria din gimnasii? . . . Unde dara se va oprí cu sistemulu d-salé? (Aplause).

Nu se va potea oprí; si va merge necontentitu alunecandu asia, in catu, fóra voi'a sa, se va pomeni intr'o di cá aru banu tóte sciintiele, si aru inchide tóte scólele!! (Aplause.)

Se nu crédia inse că cu acésta aru sterpi reulu! Din contra l'aru agrava fórté.

Acele teorii ale lui Barnutiu, de cari a vorbitu dumnealui, se voru propaga cu mai multa inlesnire pentru o tinerime care n'aru cunósce dreptulu administrativu séu constitutionalu, si care n'aru posede elementele de economi'a politica, si prin urmare atunci ele aru deveni multu mai periculóse decâtu s'aru crede. (Aplause.)

Si óre destulu aru fi se suprimati cursurile si se inchideti scólele, spre a ve feri de molim'a ideiloru rele? Dara atunci aru remanea pres'a, aru remanea gazetele, prin cari cei reu deprinsi voru potea propaga ideile loru subversive; aru remanea cartile, brosiurile, prin cari aru espune teoriile cele mai escentrice. Aidemu se inchidemu si tipografiile! . . . (Aplause.)

Dara se nu ve fia téma, domniloru, de libertatea discussiuniloru. Cea mai mare proba de nereesirea ideiloru subversive este condamnarea loru la isolare! (Aplause.)

Ce s'a facutu óre cu acea faimósa carte a lui Barnutiu, si cu scól'a sa, de care ne vorbesce dn. Maiorescu? Nici ca scimu ca exista. Dela d-lui amu aflat'o. Romanii nostri suntu cu bunu simtiu; scól'a lui Barnutiu a remasu cu totul izolata, si nici se se ia in seriusu escentricele sale doctrine! (Aplause.)

Asia dar, déca inchideti scólele, vedeti cá datí de presa; déca suprimati libertatea presei, o se ve intalni cu brosiu-

rile; déca veti inchide tipografiile, o se dati de discursurile tinue prin meetinguri; si déca veti suprima si libertatea intruniriloru, ve veti lovi de unu obstacolu si mai mare, de obstacolu ucelu mai periculosu, de ignorantia! (Aplause frenetic)

E! dloru, de nimicu nu mi-e téma cá de ignorantia! Nu de tinerii luminati me temu eu, ci de cei fara sciintia! De acestia, de capulu loru se apropia mai lesne sistemele cele mai absurde, ideile cele mai subversive, pe care dn. Maiorescu crede cá le póte inlatura prin ignorantia! Ignoranti'a dloru, este pentru mine, pericolulu sociale celu mai mare. (Aplause.)

Omulu ignorantu crede lesne ori-ce i se va spune si adoptéza teoriile celea mai subversive. Contra ignorantiei trebuie dara se luptati dvóstra, se nu lasati a fi multi ómeni inculti; si eu numescu incultu si pe acela care se pretinde cá scie ceva, si care in realitate nu scie nimicu. Incultu. séu necomplectu cultu a'ti lasá d-vóstra si pe acela care se pretindu cá este omu de lege, pentru cá cunósce dreptulu romanu si dreptulu civilu, si nu cunósce nimicu din economi'a política si din dreptulu administrativu. Asemenea ómeni inculti séu necomplectu culti, potu deveni unu periculu pentru societate si instrumente ale anarchiei. (Aplause.)

Asia dar, domniloru, ve repetu de a ve ruga, cá se lasati a se continua sistem'a, care esista astadi la facultatea nóstra de dreptu, care a datu róde destulu de satisfactóre, si de care, in generalu, nu se póte cineva plange. Candu abusuri se voru face, se'si eserciteze dn. ministru controlulu seu si se aplice pedepsele, dupa poterea ce'i da legea.

Inse nu este bine a se trece peste lege, nici in exercitiulu acestui controlu.

Dn. Maiorescu ne spuse cá, chiaru aci in facultatea de dreptu din Bucuresci, a fostu unu profesoriu care 'si-a permis intr'o adunare, intr'unu meetingu, de a tiené unu discursu contrariu teoriiloru de ordine esistente astadi, si de aceea i-a suprimatu cursulu.

Dn. Maiorescu a voitu se vorbésca de dn. Daniileanu. Se spunemu lucrurile pe fatia, dloru, póte cá si eu nu amu aprobatu ideile dlui Daniileanu din acea adunare; dara acesta este unu cuventu, pentru ca se dicemu cá dn. Daniileanu este unu reu profesoriu si cá cursulu seu trebuia suprimatu. Eu ve declaru aci, cá decanu alu facultatii, cá dn. Daniileanu este unulu dintre cei mai buni profesori ai facultatii; si cá déca nu a potutu fi tocmai regulatu in anulu trecut, este cá a fostu bolnavu; inse in predarea lectiuniloru este celu mai demnu sucesoriu alu dlui Bosianu. Acesta este adeverulu impartialu; dn. Daniileanu este celu mai bunu profesoriu pentru dreptulu romanu; póte se fia dlui fórte reu politicu, acésta nu'mi pasa nimicu; eu me multiamescu de a avea in scóle buni profesori.

Déca inse vomu inlatura legea, si vomu lasa la apretiatuinea personala a ministrului a decide, dupa politica, déca cutare este bunu séu reu profesore, dupa cumu intr'unu meeting a vorbitu in sensulu favorabilu ori opusu ideiloru ministriloru, amu ajunge la rezultate fórte desastróse pentru instructiune. Astadi unu ministru aru rationa si aru lucra cá dn. Maiorescu. Dara maine amu potea avea unu altu ministru, cu idei opuse dlui Maiorescu, si care aru apretia lucrurile intr'unu chipu contrariu de cumu apretia astadi

fostulu ministru, si atunci acelu ministru aru suprima tocmai pe cei ce dn. Maiorescu voiesce se'i conserve astadi. (Aplause prelungite.)

Cá se vorbescu si de mine, si eu amu fostu in opozitiune cu unele guverne; amu subscrisu acte contra acelor guverne; amu vorbitu in meetinguri, desaprobandu atatu faptele cátu si politic'a loru, si cu tóte acestea trebuie se ve marturisescu cá n'amú fostu nici superatu, nici atinsu cá profesoriu de acele guverne. Dara dn. Maiorescu póte imi va dice, cá eu mi-amu esprimatú opiniunile intr'unu modu convenabilu. Ei! domnilnru, acésta este o cestiune de apretiare; póte cá ministri de atunci nu apretia lucrurile cá dn. Maiorescu in privinti'a mea! (Ilaritate.)

Dara mergu mai departé, presupuneti cá vine la guvern unulu din auctorii acelei circularie despre care v'a amintitu dn. Maiorescu, cá vine la instructiune unu ministru radicalu. Ei bine! dupa acelu ministru ideile cele mai bune sociale suntú ale sale, si noi ceilalti, cari amu fi contra ideiloru sale, amu trece cá suntemu cu idei subversive. Acelu ministru aru crede negresitu, cá elu si ai sui posedu si propaga ordinea si stabilitatea; si cá cei ce 'i combatu suntú nisce perturbatori, suntú nisce resturnatori. Dara acestia amu fi noi; si éta-ne pe noi toti dati afara din scóle, si acésta pe bas'a precedentelui creatu de dn. Maiorescu! (Aplause, risete.)

Nu dara pe apretiare personale trebuie se se baseze unu ministru spre a pedepsi pe profesori, ci pe lege; acésta este adeverata sa potere. (Aplause.)

Asia dara, domniloru, cá se conchidu, ve rogu se nu scótetu din studiulu licentiei economi'a política si dreptulu administrativu; cá-ei si eu totu din esperientia ceva mai lunga decátu a dlui Maiorescu, ve spuiu cá ati face fórte reu.

Déca la facultatea de Iasi nu veti avea persóne capabili, deschideti concursu si le veti gasi. Déca se va abusa, acolo séu aiurea, de unu cursu óre-care, dn. ministru se'si esercite dreptulu de controlu, conformu legeri, si va indrepta reulu. Nimenea nu cere, si eu mai puçinu decátu óre-care, cá se se tolereze abusu; dn. ministru se priveghieze cá profesorulu se'si faca datori'a, si se pedepsésca. Dara se nu condamnatu sciinti'a pentru abusu ce se póte face cu ea. Se nu lase mai cu séma a se intinde ignorantia; cá-ci ignorantia este celu mai mare inimicu alu ordinei si alu libertatiloru. (Aplause prelungite.)

Idiotismi romani.

A avé scaunu la vorba, se dice pentru cine scie se vorbésca cu minte, cu sciintia. cu logica. — A 'lu trece dein gura in gura cá cainii prin turbacéla. — A se sculá cu nóptea in capu. — A trage verde pe uscatu. — A 'i lasá gur'a apa dupa ceva. — A nu 'i fi a buna. — A pune pingéo'a cuiva. — A i' tocá gur'a. — A luá pe cineva in pitióre. — A o luá la pitióru. — A 'i asudá urechi'a pentru ceva. — A 'i se scurge ochii dupa cineva. — A remanea in sapa de lemn. — A 'i taiá de unghisióra. — A 'si vedea visulu cu ochii. — A furá luléo'a neamtiu-

lui. — A prinde cu oca'o'a mica. — S'a dusu pe copca. — Mai e unu dealu s'o vale si o limba de padure. — A dá de perlitura. — A luá pe cineva la trei-parale, — A se aduná cá muscele la miere, — A scapá cu fati'a curata. — A alunecá ochii cuiva dupa cutare lucru. — A trage pe cineva la siguru. — A dá latulu pe spate. — A luá paiulu cu urechi'a. — A dá cuiva peste nasu. — A luá purcéo'a de códa. — A nu se bate cu carnea. — Vediu in vediu (visonu visu). — A o face de óia. — A jucá carti mari, (jouer gros jeu). — A trage a mare. — A o luá la sanatósa. — A i cere inim'a. — A se impinge cu vorb'a. — A luá in resperu. — A i se infunda. — A 'lu purtá valu (tourmenter). — A 'lu face valu verteju. — A 'si perde cumpetulu, (a se deconcerta). — A 'lu ursi sórt'a se fia alu necasuriloru. — A i se incurcá potecele. — A fi la drumu mare. — A se infasiurá pe undeva (rôder). — A dá dosulu. — A 'lu bate brum'a. — A 'i secá inim'a. — A stá peptu la peptu. — A stá la vorba, la toc-méla. — A bate totu intr'o parte. — A fi pe doue carari. — A fi grasu la céfa. — A fi camu intr'o parte. — A 'i lipsí o sambata séu o dóga. — A 'i fi aminte de ceva. — A avé de furca, vorbe de furca. — Te-ai trecutu; (vous avez comblé la mesure). — A 'i platí pelea. — A luá lumea in capu. — A luá cale multa, (a inaintá). — A se asiediá la invoiéla. — A 'si sterge nasulu pe undeva. — A spune intre cutare, (fatia cu cutare). — A amblá cu patru in hatiuri, (cu patru cai). — A 'i vení câte o trasnaia séu plesnaia. — A bate pe cineva o suta de batai. — A scóte la cale. — A stá in cucuiata. — A fi o vacá incaltiaata. — A fi in doi peri, (equivoque). — A fi taleru cu doue fetie. — A calcá a beatu. — A fi olteanu cu gur'a plina de masele. — A alergá, in fug'a mare. — A avé ceva de rosu. — A se crepá de dio. — A dá de capeteiu. — Unde s'a scrisu muma-sa! (cumu sémana cu mum'a sa). — A nu avé cu ce 'si stropi maséo'a. — A taiá cá dintii babej, — A nu s'alege nici prafulu de cineva. — A i se incuibá in capu. — A 'si perde léculu. — A i se face de ceva. (a dorí unu lucru). — A 'i casioná ceva. — A 'i prinde man'a la ceva. — A bate laturile, (a amblá fugariu). — A legá plói'a, a legá limb'a cuiva. — A fi bunu de gura, bunu de mana. — A vorbí in dorulu leli. — A tiené de reu. — A duce multu (a durá). — A nu'i fi toti boii acasa, — A nu sci nici bóca. — Pré scie dascalii cele indoite. — A turná bobociloru. — A bate cá intr'unu putineiu deochiatu (a cercá in daru). — A stinge pe cineva (a 'lu ruiná). — A pune la mana, (a incelé). — A dormí bute. — Din bute in bute. — A trage a somnu. — A 'i muiá ósele. — A cadé cá o para cópta. — A ridicá capulu. — A avé ap'a sorbu. — A 'i dá mana. — A 'lu taiá capulu. — A pune pe cineva cu chic'a in gaura. — A bate ap'a in piua. — A scrie musce pe parete. — Spelatura de plosca. — A dá cu capulu de pragu. — A luá campii. —

A 'i urlá lupii in casa. — A 'i luá gur'a. — A luá in capu. — A fi cu degetulu 'n gura, (a fi saracu lipitu). — A duce pe cineva unde a intiercatu dracu copii, séu pe unde a dusu mutulu ép'a. — A 'lu cunosce cátu colo. — Ela acolo! Fi'i-aru umbr'a! — Craiu de curtea vechia. — A nenerí cá nuc'a in parete. — Cá fuiorulu popi. — A 'i dá inim'a branci, (a'lu indemná). — A se dá dupa peru. — A nu jucá nici mince nici elince. — Nici pe fačia, nici pe sub manica. — A 'i face unu toporu, a 'i jucá test'a. — A dorí unu lucru bolunzesce si nebunesce. — A ambla lupisiu, (à pas de loup). — A nu avé inim'a departe de gura. — A intunecá pe cineva (éclipser quelqu'un). — A trage de córnelu plugului. — A avé gur'a de cârpa. — A mancá pitioru da gâina, (a nu tiené secretu). — A aratá spatele (montrer le talon). — A luá largulu (a fugí). — A 'i pune crucea, (a'lu parasí séu a'lu vinde). — A despiciá ventulu, (a fugí). — A pune colivi'a cu sticleti pe capulu seu, (a se casatorí). — A pune pirostriele (idem). — A 'si perde sarit'a. — A se implé de sufletu. — A se bate lupii la gur'a cuiva, (a'i fi fórte fóme). — A 'i platí Ddieu vamile (a'i ertá pecatele). — A 'i lucí ochii departe. — A vorbí câte vrute si nevrute. — Pas' de mai di, ... pasa-mi-te, ... pas' de'ti cata de drumu. — A fi cu ochi si cu sprincene.

BIBLIOGRAFIA.

Cól'a de prenumeratiune la opulu intitulatu: **Jidovulu Talmudistu**, de dr. Augustu Rohling, profes. la univ. dein Münster, tradusu de pre a 4-a editiune germana de subscrisi teologi romani dein seminariulu centralu dein Budapest'a.

Starea materiala a poporului nostru e atacata in unu modu teribile de némulu ce pórt'a de atati'a seculi in cerbicea sa blastemulu cerului — némulu jidovescu.

Poporulu nostru, cá si altele, cari au avutu nenorocirea a primí in caminulu seu pre acestu óspe, nu a remasu neatinsu de lepr'a jidovésc'a. Precumu aliurea jidovimea a plantatu intectiune, coruptiune si destructiune generala, astu-feliu intrebuintiedia ea tóte midiolócele intru latirea acelei distrugeri si la poporulu nostru. Ea ataca mai antaiu poterea materiala a poporului, pre carea succediendu-i a o ruina, incepe a-i infecta viéti'a spirituala.

Dara carele este isvorulu acelei rele volientie de ruinare a neamului jidovescu? E chiaru crescerea neamului intru acestu spiritu de nimiciré a altui-a, e insu-si moralulu jidovescu, carele fara rusine sustiene ca: „averea unui chrestinu este avere fara de domnu, si prein urmare celu ce o va ocupa mai antaniu, e adeveratulu proprietariu alu ei;“ apoi cu o sfruntar'a nerusinata invéti'a: cá „este iertatu jidovului a despoia pre chrestinu“ — Nu cu mai multa considerare se aréta catra chrestini in privinti'a spi-

rituala, candu moralulu lui Talmodu afirma, că: „poporul jidovescu si majestatea divina e totu-un'a;“ candu dice, ca: „D-dieu a creatu suflete numai pentru jidovi, ăra sufletele celor alalte popora suntu că si ale vitelor.“ Si apoi basati pre aceste nebunii fatnice, comitu crimele cele mai infernale.

Acuma dara, candu neamulu jidovescu cu acestu moralu e atatu de periculosu pentru poporul romanu; candu sateanulu romanu e atacatu mai tare in averea sua materiala de aceste lipitori ale satului: candu elu sentiesce mai grea lacomi'a rapace, astuti'a, siarlatani'a jidovului; candu coruptiunea amenintia colib'a tieranului, se nu se ia midiulocele necesarie intru scutirea poporului de nimicirea ce-i se pregatesce?

Cene nu aude multele vaierari contr'a despozierilor, desele plangeri in contr'a rapacitatii jidovesci, ce nu vrea se cunosca margini? Cine nu vede in o comuna atatea facie palide, si corpuri reu imbracate, cari inainte de sosirea lui Jud'a in comuna, pareau a fi vesele?

Dein aceste consideratiuni manecandu, amu cugetatu a impleni o datoria santa traducandu si edandu numitul opu, carele pune in man'a inteligentiei romane, si mai alesu acelei parti dein inteligentia, care are imediata comunicatiune cu poporul, adeca pretiloru si invetiatoriloru romani, insu-si isvorulu nemoralei de care se folosese acestu neamu nemernicu intru a diripi ori ce poporu. Aretandui-se poporului aceste principia nemorale, aceste chiaru voru fi in stare alu ferf de curs'a ce i-se intinde!

Dăca inse ceneva ar' nega minunatele principia ale Talmudului, liusioru lu-vă convinge despre adeveru acea impregiurare, că auctoriulu insu-si a pnsu unu premiu de 1000 taleri pentru acel'a, care va poté demonstra, cumu-că numai unu singuru cuventu ar' fi reu citatu, la care premiu inse pana acumu nu s'a aflatu concurente.

Pentru recomandarea opului cugetamu că e de ajunsu a amentii, că pana in tempulu de facia e tradusu in limbele: francesă, anglesă si ungara, ajungendu in fia-care limba mai multe editiuni. In limb'a germana a esitu a patr'a editiune, de carea se-au usatu si traducatorii.

Opulu va esi la inceputulu lunei lui Maiu si costa 60 cr. v. a.

Pentru espedarea prenumeratiuniloru, pe cari ne rogamu a se tramite celu multu pana in 15 Martiu, (a se adresă: S. Rezeiu teologu, Budapesta) recomandam on. publicu asemnatiunile postale că mai practice.

M. O. colectanti dupa 10 esemplaria le servimu cu unu es. de onore.— Budapest'a, 1 Fauru 1876.*)
Ioanu Serbu. Silviu Rezeiu. Ioanu P. Pecurariu

*) Intru adeveru, calamitatea causata poporului de jidovimea năntiesca, numita si galitiana, a inceputu se aduca pe multe comune la cea din urma desperatiune. Proba invederata desele sciri aduse de diariile magiare, că nu numai

„Fóia scolastica.“ Organu pedagogicu-didacticu pentru scólele romane. Apare de impreuna cu „Economulu“ in 1/13 si 15/27 a fiacarei lune. Red. I. M. Moldovanu. Se prenumera impreuna cu „Economulu“ pre unu anu cu 5 fl., pre diumetate de anu cu 2 fl. 50 cr. Separatu: pre unu anu cu 3 fl., pre diumetate de anu cu 1 fl. 50 cr. Pentru Romani'a: ambe cu 15 lei pre anu; separatu cu 8 lei noi. Prenumeratiunile se se adreseze la administratiunea „Economului“ in Blasiu (Blasendorf.) — Inserate se primescu pentru cate 5 cr. sîrulu si afara de aceea tacs'a erariale 30 cr. de fia-care publicatiune.

„Economulu.“ Organu periodicu pentru ramii de economia, industria si comerci. Apare de impreuna cu „Fóia scolastica“ in 1/13 si 15/27 a fiacarei lune. Red. Stefanu Popu. Se prenumera impreuna cu „Fóia scolastica“ totu cu aceleasi conditiuni că la fóia acésta.

„Gazet'a medico-chirurgicala a spitaleloru.“ Diariu de sciintie, medicina, farmacia si veterinaria. Apare de doue ori pe luna sub directia D-riloru A. Sutzu si Dimitrescu-Severénu. Comitulu de redactiune: D-rii A. Sutzu, C. D.-Severeanu, D. Draghiescu, S. Stephanescu.

Post'a redactiunci.

Lapusiu 1 Mart. n. Iassi 20 Febr. n. Proprietaria a „Transilvaniei“ este „Asociatiunea transilvana etc.“ si nidecumu redactiunea, prin urmare acésta nu póte da la nimeni exemplariu gratis. Numai onor. Comitulu dela Sibiiu decide asupr'a cereriloru respectice; inse nu ne aducemu aminte că se fia acordatu exemplarie gratis la privati, ci numai la corporatiuni, si chiaru la acestea dupa impregiurari. Nu tóte sunt lipsite; unele stau relative mai bine decatu asociatiunea.

Societatile de lectura de aceea facu cotisatiuni intro membrii, că se aiba de unde cumpera carti si diarie. Altumentrea nu aru corespunde scopului.

Iassi, 18 Febr. v. Scopulu Dtale este mare; elu cere dupa opiniunea nóstra studiu intinsu celu pucinu de 5 ani.

Sibiiu, 9. Mart. n. Nici-upa din foile nóstre perio-dice nu anuntia mai multe carti si diarie decâtu face mic'a „Transilvania“; dara ceea ce nu ni se trimite, ce nu potemu vedé cu ochii, cumu se potemu recomanda? Dara pe „Transilvania“ care diariu o anuntia vreodata?! Asia dara Dta poti vedé, că totulu e unu pretestu: „Buna dio'a de 'iai datu, drumu de vorba si-a luat.“

in tienuturi locuite de magiari, ci si in unele romanesci, că Maromurasiu, Dobaca, Solnocu fusera omoriti vreo cătiva jidovi camatari cumpliti in modu terribile.
Red.